

Μη λογοτεχνικά και λογοτεχνικά πεζά κείμενα

1. Ρεαλιστική αφήγηση

Παρουσίαση γεγονότων του παρόντος με πειστικό και σαφή τρόπο (καθημερινές συζητήσεις, ειδήσεις, ρεπορτάζ κλπ).

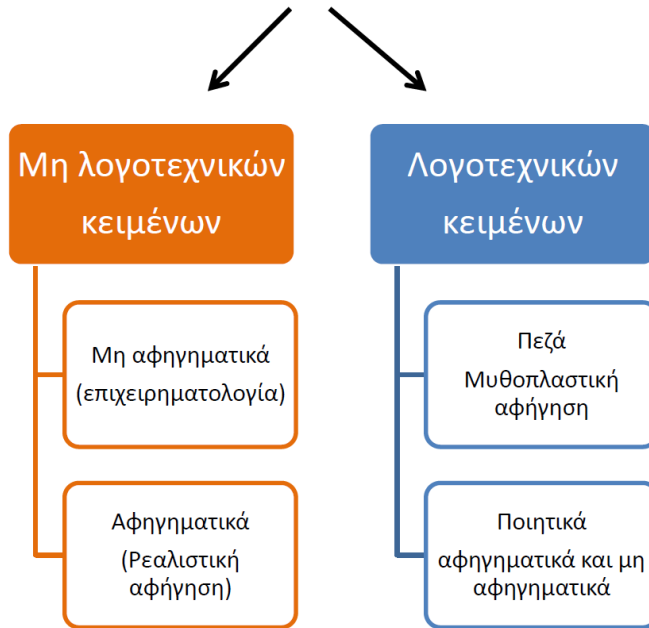
2. Ιστορική αφήγηση

Εξιστόρηση γεγονότων του πρόσφατου ή απώτερου παρελθόντος (ιστορία)

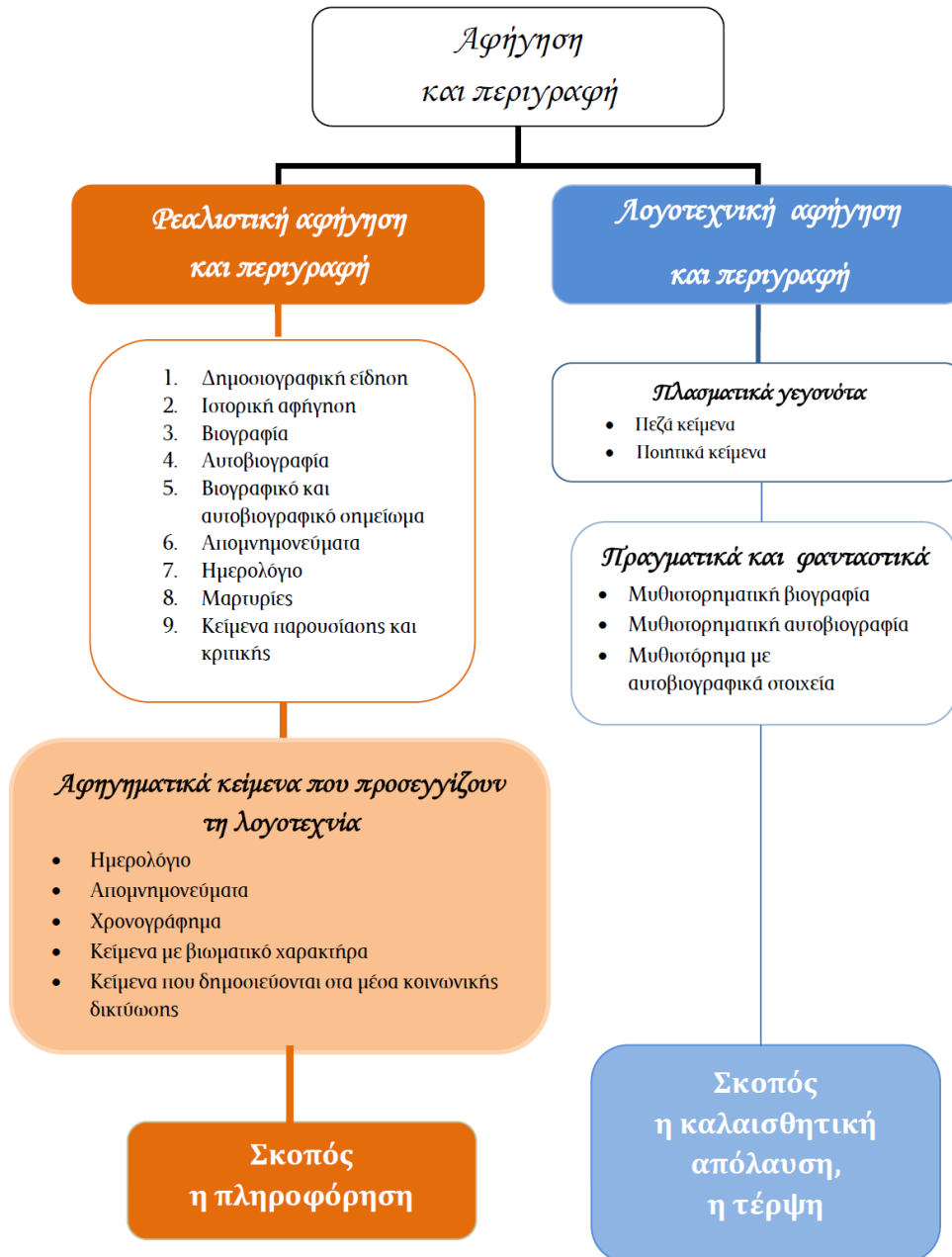
3. Μυθοπλαστική αφήγηση

Κυριαρχεί ο κόσμος της φαντασίας και του μύθου (λογοτεχνία)

Διαφορές

Από τη ρεαλιστική στη λογοτεχνική αφήγηση

Παρατηρούμε τις διαφορές μη λογοτεχνικών και λογοτεχνικών κειμένων

Μη λογοτεχνικά κείμενα	Στοιχεία των κειμενικών ειδών	Λογοτεχνικά κείμενα
Δοκίμια, επιστημονικά, άρθρα, ειδήσεις, προσκλήσεις, έγγραφα, βιογραφικά σημειώματα, διαφημίσεις, επιστολές, ομιλίες, φιλοσοφικά, μελέτες κ.λπ.	Είδος	A. Πεζά Διηγήματα, νουβέλες, μυθιστορήματα, θεατρικά B. Ποιητικά-έμμετρα -Παραδοσιακή ποίηση -Νεωτερική/σύγχρονη ποίηση
<i>Κοινωνικά, γλωσσικά, εκπαιδευτικά, φιλοσοφικά, πολιτικά, επιστημονικά κ.α.</i> Τα θέματα αναφέρονται στην πραγματικότητα Ιδέες Προβληματισμοί Αιτίες και αποτελέσματα αρνητικών φαινομένων Διατύπωση απόψεων-προτάσεων αντιμέτωπησης ορισμένων καταστάσεων/προβλημάτων	Θέματα και Περιεχόμενο	Ανθρώπινες καταστάσεις π.χ. σχέσεις μέσα στην οικογένεια, αντιλήψεις κοινωνικές, ηθικές ή πολιτικές που οδηγούν σε συγκεκριμένες συμπεριφορές κ.α. Πηγή έμπνευσης μπορεί να είναι η ζωή του δημιουργού ή η πραγματικότητα Μυθοπλαστική αναπαράσταση της πραγματικότητας ή ανθρώπινων καταστάσεων με ιστορίες, διάφορους αφηγηματικούς τρόπους, σύμβολα, αλληγορίες και άλλες ποιητικές τεχνικές κ.λπ.
Συμβατική χρήση της γλώσσας Αναφορική/δηλωτική χρήση της γλώσσας (λόγιο, αφηρημένο, λεξιλόγιο, λόγια γραμματική) και στοιχεία συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας	Λειτουργία της γλώσσας	Αναφορική χρήση της γλώσσας Καθαρεύουσα, δημοτική, μικτή στην αφήγηση και αξιοποίηση σχημάτων λόγου Κοινωνικές ιδιόλεκτοι ή ντοπιολαλιές στα διαλογικά σημεία
Ποικίλοι σκοποί ανάλογα με το είδος του κειμένου (π.χ. ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, γνωστοποίηση, υποβολή αιτημάτων, εξυπηρέτηση πρακτικών αναγκών κ.λπ.)	Σκοπός	Αναπαράσταση της πραγματικότητας-αληθοφάνεια Καλαισθητική απόλαυση, τέρψη

Μη λογοτεχνικά κείμενα-επιχειρηματολογία

Κρατάω
σημειώσεις
-ασφάλεια
-δημογραφία,
-ανθρ.
δικαιώματα
-φτώχεια
-κλιμ.αλλαγή
Συνεχίστε

ΚείμενοΙ: Εξερευνώντας τα αίτια της μετανάστευσης

Να διαβάσετε προσεκτικά κατά παράγραφο και να κρατήσετε σημειώσεις και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που οδηγούν στη μετανάστευση: από την ασφάλεια, τη δημογραφία και τα ανθρώπινα δικαιώματα έως τη φτώχεια και την κλιματική αλλαγή. Κοινωνικοπολιτικοί παράγοντες

Οι εθνικές, θρησκευτικές, φυλετικές, πολιτικές και πολιτιστικές διώξεις ωθούν τους ανθρώπους να φύγουν από τη χώρα τους. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι ο πόλεμος ή (η απειλή) σύγκρουσης και η δίωξη της κυβέρνησης. Όσοι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα τους λόγω ένοπλων συγκρούσεων, παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή διώξεων θεωρούνται συνήθως ανθρωπιστικοί πρόσφυγες. Αυτό θα επηρεάσει τη χώρα εγκατάστασή τους, καθώς ορισμένες χώρες υιοθετούν πιο φιλελεύθερη προσέγγιση όσον αφορά την αποδοχή ανθρωπιστικών προσφύγων απ' ό,τι άλλες. Τα άτομα αυτά είναι πιθανό να μεταβούν στην πλησιέστερη ασφαλή χώρα που δέχεται αιτούντες άσυλο.

Δημογραφικοί και οικονομικοί παράγοντες

Η δημογραφική αλλαγή καθορίζει τον τρόπο μετακίνησης και μετεγκατάστασης των ατόμων. Ένας αυξανόμενος ή συρρικνώμενος, γηράσκων ή νεανικός πληθυσμός έχει αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και τις ευκαιρίες απασχόλησης στις χώρες καταγωγής ή στις πολιτικές μετανάστευσης των χωρών προορισμού.

Η δημογραφική και οικονομική μετανάστευση σχετίζεται με τα πρότυπα εργασίας, το ποσοστό ανεργίας και τη συνολική κατάσταση της οικονομίας μιας χώρας. Στους παράγοντες έλξης συμπεριλαμβάνονται οι υψηλότεροι μισθοί, οι καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης, το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο και οι ευκαιρίες εκπαίδευσης. Εάν οι οικονομικές συνθήκες δεν είναι ευνοϊκές και κινδυνεύουν να υποχωρήσουν, ένας μεγαλύτερος αριθμός ατόμων ενδέχεται να μεταναστεύσει σε χώρες με καλύτερες προοπτικές.

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Το περιβάλλον υπήρξε πάντα αιτία πληθυσμιακών μετακινήσεων εξαιτίας περιβαλλοντικών αλλαγών, όπως είναι οι πλημμύρες, οι τυφώνες και οι σεισμοί. Ωστόσο, το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής αναμένεται να επιδεινώσει ακραία καιρικά φαινόμενα, το οποίο σημαίνει ότι όλο και περισσότεροι άνθρωποι ίσως χρειαστεί να εγκαταλείψουν τη χώρα τους στο μέλλον.

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), περιβαλλοντικοί μετανάστες είναι "τα άτομα που, εξαιτίας εξαναγκαστικών αιτιών, ξαφνικών ή σταδιακών αλλαγών στο περιβάλλον οι οποίες επηρεάζουν δυσμενώς τις ζωές ή τις συνθήκες διαβίωσής τους, είναι υποχρεωμένα να εγκαταλείψουν τις εστίες τους ή το επiléγουν - είτε προσωρινά, είτε μόνιμα- και τα οποία μετακινούνται μέσα στα όρια της χώρας τους ή διασυνοριακά".

Πηγή:

<https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/world/20200624ST081906/exer-eunontas-ta-aitia-tis-metanasteusis-giati-metanasteuoun-oi-anthropoi>

Ερωτήσεις

1. Τι παρατηρείτε ως προς το θέμα, το περιεχόμενο, την οργάνωση, τις γλωσσικές επιλογές, τον σκοπό, το ύφος;

Τίτλος και Θέμα

.....
.....
.....

Περιεχόμενο και οργάνωση παραγράφων –πρόθεση του συντάκτη

1.παρ.....
.....
2^η
παρ.....
.....
3^η παρ.....
.....
4^η παρ.....
.....

Γλωσσικές επιλογές-ύφος

Γλώσσα-Λεξιλόγιο.....
.....
.....
Συνοχή
.....

Κειμενικό είδος

.....
.....

Σκοπός

.....
.....

Μαθαίνουμε τα στοιχεία της ρεαλιστικής και λογοτεχνικής αφήγησης

Νεοελληνική γλώσσα για το Γυμνάσιο α', β' και γ' τεύχος, Έκφραση-Έκθεση για το Λύκειο Α' και Β' τεύχος, Κείμενα Νεοελληνικής λογοτεχνίας α', β', και γ' γυμνασίου και λυκείου

Λεξιλόγιο και πληροφορίες	
Ουσιαστικά συγκεκριμένα	που δηλώνουν πρόσωπα, τόπους, αντικείμενα, καταστάσεις κ.λπ.
Επίθετα και προσδιορισμοί	που προσδίδουν με ακρίβεια τις ιδιότητες των προσώπων και τα χαρακτηριστικά των αντικειμένων
Επιρρηματικοί προσδιορισμοί	που δηλώνουν τόπο, χρόνο, τρόπο
Ρήματα	που δηλώνουν κίνηση/δράση, κρίση/βούληση, συναισθήματα, αντιδράσεις, αποφάσεις κ.λπ.
Ρηματικοί χρόνοι	συνήθως παρελθοντικοί χρόνοι (κυρίως αόριστος), χωρίς να είναι σπάνιος και ο «ιστορικός ενεστώτας».

Αφήγηση-Χαρακτηριστικά στοιχεία (Βιβλίο Λογοτεχνίας Γ λυκείου, Φάκελος Υλικού, σελ. 193)
«Εμείς και οι άλλοι...», Δίκτυο κειμένων, φάκελος υλικού, Νεοελληνική γλώσσα, 2019, σελ.169)

Κείμενο II: Η 35χρονη Εσμά δεν θα περιμένει άλλο

Κρατάω
σημειώσεις

1. Την απάντηση «δεν μπορώ» η Εσμά, πάλαι ποτέ υπάλληλος στην περιφέρεια της Σμύρνης, έμοιαζε να μην την είχε ξεστομίσει ποτέ. Πήρε πτυχίο νομικής, ενώ είχε ήδη τρία παιδιά. Επέζησε δύο μήνες στη φυλακή. Πέρασε μόνη της τον Εβρο με τα παιδιά, το μικρότερο στους ώμους, για να γλιτώσει τη δίωξη. Στην Αθήνα, πηγαινοερχόταν χαμογελαστή σε υπηρεσίες και πρεσβείες, για να βρει νόμιμους τρόπους να περάσει στην Ευρώπη. Μετακόμιζε συνεχώς από το ένα διαμέρισμα Αιγινή στο άλλο, κουβαλώντας αδιαμαρτύρητα καρότσια, βαλίτσες και παιχνίδια. Μόνον όταν αντιλήφθηκε ότι η πολυπόθητη επανένωση με τον άνδρα της, που δεν είχε δει για πάνω από ενάμιση χρόνο, θα αργούσε περισσότερο απ' όσο υπολόγιζε –«τέλος του 2018 στην καλύτερη περίπτωση»– τα ζωηρά μαύρα μάτια της σκοτείνιασαν.
2. Πριν από δύο εβδομάδες η «Κ» την είχε συναντήσει για μία ακόμα φορά, σε μια βεράντα στην Κυψέλη, όπου μαζί με τις φίλες της, εξόριστες και εκείνες από το καθεστώς Ερντογάν και αποκομμένες επί του παρόντος από τους συζύγους, μοιράζονταν έννοιες και όνειρα πάνω από ένα τραπέζι με τουρκικό πρωινό. Ομιλητική και αεικίνητη, μας περιέγραφε γλαφυρά τις καθημερινές της περιπέτειες, ενώ τάιζε τον μικρό της γιο. Τίποτα δεν προμήνυε αυτό που θα συνέβαινε. Ξημερώματα της Κυριακής και λίγες ώρες αφού η 35χρονη γυναίκα είχε εγκατασταθεί στο τρίτο κατά σειρά διαμέρισμα του τελευταίου 10ημέρου, ένιωσε ξαφνική αδιαθεσία. Διεκομίσθη με καθυστέρηση στο νοσοκομείο, αλλά η καρδιά της την είχε προδώσει. Τα τρία της παιδιά, δέκα, επτά και τριών χρόνων, την περίμεναν έως χθες να γυρίσει. «Ξέρουν ότι η μαμά νοσηλεύεται και θυμώνουν που δεν πηγαίνουμε να τη δούμε» μεταφέρει στην «Κ» επιστήθια φίλη της. «Ηταν υγιέστατη, απλώς είχε ομολογουμένως κουραστεί από τις απανωτές μετακομίσεις και ματαιώσεις».
3. Ο αφνίδιος θάνατος της Εσμά έφερε βίαια στην επιφάνεια ερωτήματα σχετικά με όσους ζουν στο περιθώριο του συστήματος και σε ένα καθεστώς παρατεταμένης προσωρινότητας. Ποιους ενημερώνει το νοσοκομείο, όταν δεν υφίσταται ενήλικος συγγενής πρώτου βαθμού; Πού θα επιθυμούσε η εκλιπούσα να ταφεί; Στην Τουρκία, όπου βρίσκονται οι γονείς της, αλλά η ίδια ήταν πλέον ανεπιθύμητη; Στην Αθήνα, όπου έζησε τους τελευταίους μήνες, αλλά δεν υπάρχει μουσουλμανικό νεκροταφείο; Στη Γερμανία, που δεν γνώριζε αλλά φανταζόταν ως Γη της Επαγγελίας;
4. Το σμίξιμο με τον άνδρα της, που τόσο λαχταρούσε, δεν θα το ζήσει. Όμως, με έναν παράδοξο τρόπο, ο θάνατός της «ξεμπλόκαρε» χρονοβόρες διαδικασίες. Οι γερμανικές αρχές διευκόλυναν τη μετάβαση του Μεχμέτ Αλί στην Ελλάδα για τα διαδικαστικά. Ταυτόχρονα, επιταχύνεται η μετάβαση των παιδιών στη Γερμανία, όπου τελικά φαίνεται ότι θα «αναπαυθεί» και εκείνη. Τις ώρες που γράφονται αυτές οι γραμμές ο μπαμπάς των παιδιών παρουσία ψυχολόγου θα ανακοινώνει στα παιδιά ότι η γενναία μαμά τους δεν θα τα συνοδεύει στο υπόλοιπο ταξίδι.

Γεγονότα

Εξέλιξη

Σκοπός

Απογοήτευση

Συνεχίστε

<https://www.kathimerini.gr/society/961959/i-35chroni-esma-den-tha-perimenei-allo/>

Ερωτήσεις

Τι παρατηρείτε ως προς το θέμα, το περιεχόμενο, την οργάνωση, τις γλωσσικές επιλογές, τον σκοπό, το ύφος;

Τίτλος και θέμα

.....
.....
.....

Οργάνωση και περιεχόμενο αφήγησης- πρόθεση

1.παρ.....
.....
.....
.....

2^η παρ.....
.....
.....
.....

3^η παρ.....
.....
.....
.....

4^η παρ.....
.....
.....
.....

Γλωσσικές επιλογές-ύφος

Γλώσσα

.....
.....

Λεξιλόγιο-ρήματα

.....
.....

Τι ρόλο παίζουν τα αποσπάσματα του κειμένου που βρίσκονται σε εισαγωγικά;

.....
.....

Κειμενικό είδος-Σκοπός

.....
.....

Λογοτεχνική αφήγηση

Λογοτεχνικά κείμενα και πραγματικότητα

Η Λογοτεχνία είναι Τέχνη, άρα δεν έχει καμία σχέση με τα μη λογοτεχνικά κείμενα (επιστημονικά κείμενα, δοκίμια, άρθρα, βιογραφικά είδη, διαφημίσεις, πολιτικός λόγος κ.λπ.) όπως αυτά διδάσκονται στα σχολικά βιβλία. Τα μη λογοτεχνικά κείμενα αναφέρονται σε θέματα *επιστημονικά, πολιτικά, ηθικά, φιλοσοφικά* κ.λπ.) διδάσκουν, ενημερώνουν, πληροφορούν.

Η Λογοτεχνία μοναδικό προορισμό έχει να τέρψει, να συγκινήσει, να διεγείρει το καλαισθητικό συναίσθημα, να οδηγήσει τον αναγνώστη σε μέθεξη με το καλλιτεχνικό δημιούργημα. Επομένως, ο συγγραφέας ως πομπός δεν έχει πρόθεση συγκεκριμένη που του επιβάλλεται από άλλες σκοπιμότητες όπως η εξυπηρέτηση πρακτικών αναγκών. Ο λογοτέχνης, ως καλλιτέχνης νιώθει έντονη ανάγκη απλώς να εξωτερικευτεί και επιλέγει ελεύθερα τα εκφραστικά του μέσα (το λόγο) έτσι ώστε να υπηρετηθούν καλύτερα οι πνευματικές και αισθητικές του αναζητήσεις.

Αναπαράσταση

 Είναι η «κατασκευή» μιας πλαστής πραγματικότητας με αληθοφάνεια
([Λογοτεχνία, γλωσσάρι, σελ.193](#))

 Το αντικείμενο της λογοτεχνίας δεν είναι ο άνθρωπος ή ο κόσμος· είναι η ανθρώπινη κατάσταση, «η σχέση του ανθρώπου με τον κόσμο ως εμπειρία», όπως αυτή διαθλάται μέσα από την υπαινικτική και αμφίσημη λογοτεχνική γλώσσα· είναι, δηλαδή, η λογοτεχνική αναπαράσταση της ανθρώπινης κατάστασης.
([Πρόγραμμα Σπουδών για τη λογοτεχνία](#))

 «η πρώτη ύλη της λογοτεχνίας δεν είναι η πραγματικότητα, αλλά η φαντασία: η δύναμη της έντασης ανάμεσα σε αυτήν και στην πραγματικότητα είναι που παράγει τη μυθοπλασία»

«ο άνθρωπος εκφραζόταν λογοτεχνικά με πυξίδα τη μίμηση, δηλαδή την όσο το δυνατόν πιο πιστή αναπαράσταση του κόσμου και της ανθρώπινης δράσης μέσα σε αυτόν, δημιουργούσε κάτι άλλο από τον ίδιο τον κόσμο και την ανθρώπινη δράση, έφτιαχνε μια κατασκευή.»

<https://tvxs.gr/news/blogarontas/logotexnia-kai-pragmatikotita>

 Αυτό που ξεχωρίζει την ποίηση από άλλα είδη λόγου είναι ότι **δεν πραγματεύεται αληθινά γεγονότα** (όπως τα χρονικά, το ρεπορτάζ, τα απομνημονεύματα, τα ιστορικά συμβάντα, η πολιτική επικαιρότητα), **αλλά αληθοφανή**, δηλαδή έχει ως αντικείμενο το πιθανό. Σήμερα θα λέγαμε με έναν πιο σύγχρονο όρο ότι η λογοτεχνία **είναι μυθοπλασία ή πλασματική αφήγηση**, δηλαδή είναι «κάθε αφήγηση σε πεζό ή έμμετρο λόγο που είναι επινοημένη και δεν περιγράφει γεγονότα που έχουν όντως συμβεί»

[https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1989/2/Istoria kai Theoria tw Logo texnikwn Genwn kai Eidwn PDF interactive-KOY.pdf](https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1989/2/Istoria%20kai%20Theoria%20tw%20Logotexnikwn%20Genwn%20kai%20Eidwn%20PDF%20interactive-KOY.pdf)

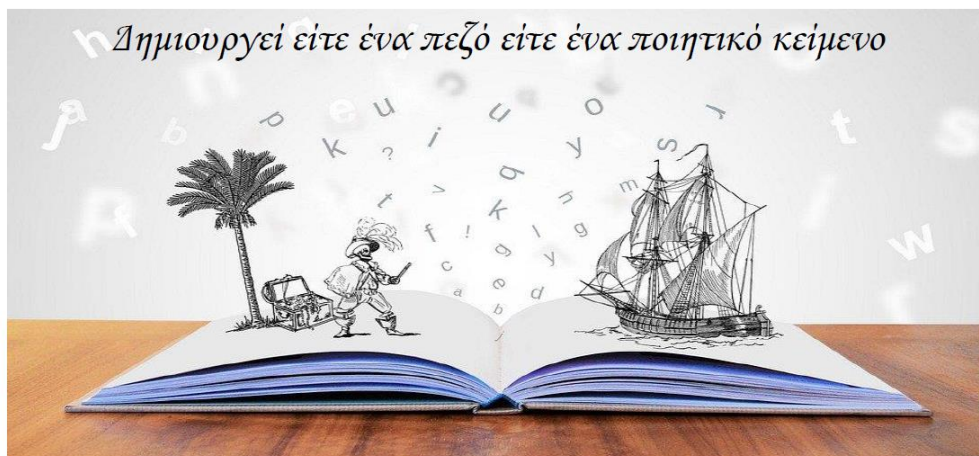
Θέματα της λογοτεχνίας

Θέμα/ερώτημα: Είναι το ερώτημα που προκαλείται στον αναγνώστη/στην αναγνώστρια, όταν διαβάζει ένα λογοτεχνικό κείμενο και απορρέει από αυτό που ο καθένας πιστεύει ότι είναι **το πιο κρίσιμο θέμα συζήτησης που θέτει το κείμενο.**

(Λογοτεχνία, γλωσσάρι)

Ο λογοτέχνης έχει βιώματα, εμπειρίες από	επομένως, αισθητοποιεί/ μορφοποιεί με το λόγο ένα θέμα που τον απασχολεί
A. -το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον -την προσωπική και επαγγελματική ζωή του, τη συμμετοχή του σε διάφορα γεγονότα (πολεμικά, πολιτικά, καλλιτεχνικά, εκπαιδευτικά, επιστημονικά κλπ.) B. -τις συνθήκες εποχής - Οικονομικές - Πολιτικές - Κοινωνικές - Ιστορικά γεγονότα(πόλεμοι - εθνικοαπελευθερωτικοί, εμφυλιοι, - επαναστάσεις - Αξιακό σύστημα-ιδεολογίες	πχ. • Η φρίκη του πολέμου • Η εκμετάλλευση των ανθρώπων • Η ξενιτιά, η μετανάστευση, η προσφυγιά • Η συμπεριφορά των δασκάλων στο παρελθόν • Η θέση της γυναίκας, η βία κατά των γυναικών • Ο αυταρχισμός της πατριαρχικής κοινωνίας • Ο έρωτας • Οι αγώνες για την ελευθερία • Οι ανεκπλήρωτες επιθυμίες • Πανδημίες • Τα αγαθά της ειρήνης και της συναδέλφωσης • Η ελευθερία, η αγάπη για την πατρίδα, τη φύση, τη γυναίκα κ.λπ.

Μυθοπλασία: Ο λογοτέχνης εμπνέεται από την πραγματικότητα, αλλά στο έργο του δεν αναπαριστά ούτε μιμείται αυτούσια την πραγματικότητα, αντίθετα δημιουργεί μια μυθική-φανταστική πραγματικότητα που ενσαρκώνει, αισθητοποιεί με το λόγο.

Πεζό κείμενο

«Οι νεκροί περιμένουν» (Απόσπασμα)

Εισαγωγικό σημείωμα

Το πρώτο μυθιστόρημα (χρόνος συγγραφής 1959) της Διδ. Σωτηρίου, αναφέρεται στα θύματα της μικρασιατικής καταστροφής, τον ξεριζωμό των ελληνικών πληθυσμών και τις σκληρές δοκιμασίες και συνθήκες που αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες με τον ερχομό τους στην Ελλάδα. Η Αλίκη Μάγη, ένα από τα πρόσωπα του μυθιστορήματος (το μικρότερο μέλος της οικογένειας), αφηγείται τις αναμνήσεις της από τα δραματικά εκείνα γεγονότα. Στο απόσπασμα βλέπουμε την αντιμετώπιση των Μικρασιατών προσφύγων όταν έφτασαν στην Ελλάδα.

Οδηγίες «ανάγνωσης»

Καθώς διαβάσετε το κείμενο

1. Να εντοπίσετε τον τόπο και τον χρόνο της ιστορίας
2. Να εντοπίσετε στοιχεία περιγραφής
3. Ποιος αφηγείται την ιστορία
4. Ακούμε άλλες φωνές;
5. Να υπογραμμίσετε σχήματα λόγου που αξιοποίησε η συγγραφέας

(απόσπασμα)

Αρχίσαμε να βαδίζουμε πιασμένοι απ' το χέρι, κοντά ο ένας στον άλλον, χαμένοι, μουνδιασμένοι, δισταχτικοί, σαν νά 'μαστε τυφλοί και δεν ξέρουμε πού θα μας φέρει το κάθε βήμα που αποτολμούσαμε. Γυρεύαμε ξενοδοχείο στο λιμάνι για ν' ακουμπήσουμε και να περιμένουμε τους δικούς μας. Όπου όμως κι αν ρωτούσαμε, παίρναμε την ίδια στερεότυπη απόκριση:

— Απ' τη Σμύρνη έρχεστε; Δε δεχόμαστε πρόσφυγες.

— Μα θα σας πληρώσουμε καλά, άνθρωποι του Θεού, έλεγε η θεία Ερμιόνη.

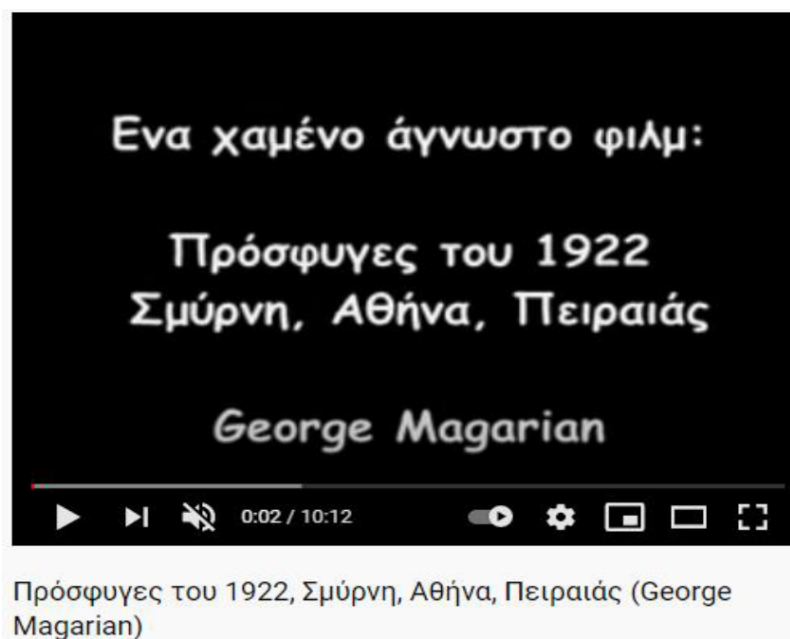
Εκείνοι επέμεναν στην άρνησή τους:

— Φοβόμαστε τις επιτάξεις. Δε μάθατε λοιπόν πως στη Χίο, στη Μυτιλήνη, στη Σάμο έφτασε προσφυγολόι, κι επιτάξανε όλα τα σχολεία, τα ξενοδοχεία, τα πάντα;

— Τί θέλαμε, τί γυρεύαμε μεις να 'ρθούμε σε τούτον τον αφιλόξενο τόπο, έλεγε η κυρία Ελβίρα. Τί θέλαμε και τί γυρεύαμε να χωριστούμε από τους άνδρες μας! Στο τέλος βρέθηκε ένας αναγκεμένος ξενοδόχος και μας έδωσε ένα σκοτεινό, άθλιο δωμάτιο με έξι κρεβάτια. Για τότε γινήκαμε πραγματικοί πρόσφυγες δεν το καταλάβαμε. Μέσα σε λίγα εικοσιτετράωρα όλος ο κόσμος αναποδογύρισε. Βαπόρια φτάναν το ένα πίσω από τ' άλλο και ξεφόρτωναν κόσμο, έναν κόσμο ξεκουρντισμένον, αλλόκοτο, άρρωστο, συφοριασμένο, λες κι έβγαινε από φρενοκομεία, από νοσοκομεία, από νεκροταφεία. Έπηξαν οι δρόμοι, το λιμάνι οι εκκλησιές, τα σχολεία, οι δημόσιοι χώροι. Στα πεζοδρόμια γεννιόνταν παιδιά και πέθαιναν γέροι.

Ενάμισι εκατομμύριο άνθρωποι βρεθήκανε ξαφνικά έξω απ' την προγονική τους γη. Παράτησαν σκοτωμένα παιδιά και γονιούς άταφους. Παράτησαν περιουσίες, τον

καρπό στα δένδρα και στα χωράφια, το φαΐ στη φουφού, τη σοδειά στην αποθήκη, το κομπόδεμα στο συρτάρι, τα πορτρέτα των προγόνων στους τοίχους. Και βάλθηκαν να τρέχουν να φεύγουν κυνηγημένοι απ' το τούρκικο μαχαίρι και τη φωτιά του πολέμου. Έρχεται μια τραγική στιγμή στη ζωή του ανθρώπου, που το θεωρεί τύχη να μπορέσει να παρατήσει το έχει του, την πατρίδα του το παρελθόν του και να φύγει, να φύγει λαχανιασμένος αποζητώντας αλλού τη σιγουριά. Άρπαξαν οι άνθρωποι βάρκες, καΐκια, σχεδίες, βαπόρια, πέρασαν τη θάλασσα σ' έναν ομαδικό, φοβερό ξενιτεμό. Κοιμήθηκαν αποβραδís νοικοκυραίοι στον τόπο τους και ξύπνησαν φυγάδες, θαλασσοπόροι, άστεγοι άποροι, αλήτες και ζητιάνοι στα λιμάνια του Πειραιά, της Σαλονίκης, της Καβάλας του Βόλου, της Πάτρας. Ενάμισι εκατομμύριο αγωνίες και οικονομικά προβλήματα ξεμπαρκάρανε στο φλούδι της Ελλάδας, με μια θλιβερή ταμπέλα κρεμασμένη στο στήθος: «Πρόσφυγες!» Πού να ακουμπήσουν οι πρόσφυγες; τί να σκεφτούν; τί να ξεχάσουν; τί να πράξουν; πού να δουλέψουν; πώς να ζήσουν; Τρέμαν ακόμα απ' το φόβο. Τα μάτια τους ήταν κόκκινα απ' το αιμάτινο ποτάμι της κόλασης που διάβηκαν. Και σαν πάτησαν σε στέρεο έδαφος, μετρήθηκαν να δουν πόσοι φτάσανε και πόσοι λείπουν. Κι οι ζωντανοί δεν το πιστεύανε, μόνο άπλωναν τα χέρια τους στο κορμί τους και το ψάχνανε, για να βεβαιωθούνε πως δεν ήταν βρικόλακες. Και ψάχναν και για την ψυχή τους, να δουν αν ήταν στη θέση της. Μ' αυτή ήταν άφαντη. Είχε μείνει πίσω στην πατρίδα κοντά στους αγαπημένους νεκρούς και στους αιχμαλώτους, κοντά στα σπιτάκια, στα χωράφια, στις δουλειές.... [Διδώ Σωτηρίου, *Οι νεκροί περιμένουν*. Κέδρος, Αθήνα 1979 (7η έκδ.), σ. 132-134]

<https://www.youtube.com/watch?v=wJPNstY079g>

Ερωτήσεις

Ποιοι είναι οι λογοτεχνικοί ήρωες;

.....
.....

Πώς αντιμετωπίζονται από τους ξενοδόχους;

.....
.....

Τι ρόλο παίζουν η αφήγηση, ο διάλογος, η περιγραφή;

.....
.....
.....

Τι ρόλο παίζουν τα σχήματα λόγου που εντοπίσατε

.....
.....
.....
.....

Ποιο είναι το συναισθηματικό κλίμα που επικρατεί στο κείμενο, να εντοπίσετε ενδεικτικά στοιχεία του κειμένου

.....
.....
.....

Ποιο είναι το θέμα/ανθρώπινη κατάσταση του κειμένου;

.....
.....
.....

Σε ποιους κειμενικούς δείκτες θα στηρίζατε το ερμηνευτικό σχόλιο;

.....
.....

Ποιες ομοιότητες και διαφορές παρατηρείτε ανάμεσα στα κείμενα: « Η 35χρονη Εσμα δεν περιμένει πια» και στο απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Οι νεκροί περιμένουν...»

Βλέπε ερμηνευτικό σχόλιο και πεζά κείμενα